

Bekir Abdullah b. Muhammed b. Füre el-Kabbâb, Küfeli muhaddis Ebü'l-Hasan Ali b. Abdurrahman el-Bekkâi, Ahvazlı hadis hâfızı Ebü Bekir Ahmed b. Abdân eş-Şirâzî gibi âlimlerden faydalanmış, kendisinden de Hibetullah b. Hasan el-Lâlikâi, Ebü'l-Kâsim Hamza b. Yûsuf es-Sehmî, Ebü Zer el-Herevî ve Ebü'l-Hasan Ahmed b. Muhammed el-Atîkî gibi muhaddisler rivayette bulunmuşlardır.

Geniş bir hadis kültürüne sahip olan Ebü Mes'üd ed-Dimaşkî, çalışmalarını Buhârî ile Müslim'in *el-Câmi'u's-Şa-ħih*'leri üzerinde yoğunlaştırmış, Zehebî'nin belirttiğine göre Kur'an kıraatinde de dikkati çekmiştir. Hayatının son devrelerinde Bağdat'a yerleşti. Talebelerine daha çok müzakere* yoluyla rivayette bulundu. Derlediği hadisleri ve geniş ilmini öğretmeye yeterli zaman bulmadan Bağdat'ta 401 (1010-11) yılında genç yaşta vefat etti. Receb 400'de (Mart 1010) öldüğü de söylenmektedir. Vasiyeti üzerine cenaze namazı Ebü Hâmid el-İsferâyîni tarafından kılınıldı ve Mansûr Camii Kabristanı'na defnedildi.

Ebü Mes'üd ed-Dimaşkî'nin *Etrâfû's-Şahîhâyın* adlı kitabı, kendisiyle aynı yıl vefat eden Halef el-Vasîfî'nin aynı adı taşıyan eseriyile birlikte *etrâfî** sahasında yapılan ilk çalışmadır. Ayrıca Zehebî bizzat gördüğünü söylediği bir hadis cüzünden söz etmekte ve bu eseri onun hadis tenkitçiliğinin ve hâfıza gücünün delili saymaktadır. Eserlerinin günümüze gelip gelmediği bilinmemektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Hatib, *Târîhu Bağdâd*, VI, 172-173; İbnü'l-Cevzî, *el-Muntazam*, VII, 252; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, IX, 226; Zehebî, *Tezkiretü'l-huffaz*, III, 1068-1070; a.mlf., *A'lâmü'n-nübelâ*, XVII, 227-230; İbn Kesir, *el-Bidâye*, XI, 344; *Keşfü'z-zunûn*, I, 116, 557, 599, 639; Kettânî, *er-Risâletü'l-müstefta*, s. 167; *Hediyyetü'l-ârifîn*, I, 7; Bedrân, *Tehzîbü Târîhi Dimaşk*, II, 290.

ALİ OSMAN KOÇKUZU

EBÜ MEYSERE

(bk. AMR b. ŞÜRAHBİL).

EBÜ MİHCEN es-SEKAFİ

(أبو محجن التنقي)

Ebü Mihcen Abdullah b. Habîb b. Amr es-Sekaffî (ö. 30/650)

Sair sahâbî.

Adının Amr veya Mâlik, babasının adının Hubeyb olduğu da söylenmektedir. Hem Câhiliye döneminde hem de İslâmî devirde yaşadığı için muhadramûn* dan

sayılmaktadır. Müslüman olmadan önceki hayatı bilinmemekte, ancak Hz. Peygamber'in Tâif'i muhasarası (8/630) boyunca Tâif Kalesi'nin üzerinde bekleyerek müslümanları sürekli rahatsız ettiği, bu sırada attığı bir okla Hz. Ebü Bekir'in oğlu Abdullah'ı yaraladığı ve Abdullah'ın bu yara sebebiyle 11 (632-33) yılında vefat ettiği rivayet edilmektedir. Tâif Muhasarası'ndan bir yıl sonra ramazan ayında Sakif heyetiyle Medine'ye gitmiş, onlarla birlikte müslüman olmuş ve zaman zaman Hz. Peygamber'le beraber bulunmuş, söylendiğine göre ondan hadis de rivayet etmiştir.

Müslüman olmadan önceki içki alışkanlığını İslâmiyet'i benimsedikten sonra da devam ettiren Ebü Mihcen Hz. Ömer tarafından defalarca cezalandırılmış, içkiyi bırakmaması veya bir rivayete göre ensardan birinin karısı olan Şemûs'a göz koyması sebebiyle bir adaya sürülmüştür. Ancak oraya giderken muhafızların elinden kaçmış, o sırada İranlılar'a karşı Kâdisiye'de savaşan Sa'd b. Ebü Vakkâs'ın yanına gitmiş, Sa'd da onu Hz. Ömer'in emriyle sarayda hapsedmiştir. Kâdisiye Savaşı bütün şiddetiyle devam ederken muharebeye katılmadığı için çok üzülen Ebü Mihcen söylediği şiirlerle Sa'd b. Ebü Vakkâs'ın hanımını, serbest bırakılması ve kocasının Belkâ adlı atının kendisine verilmesi hususunda ikna etti. Serbest kalınca da İslâm süvarilerinin en önünde yer aldı. Kahramanca çarpışmasıyla İranlılar'ın yenilmesinde büyük rol oynadı. Yüzünü kapattığı için tanınmayan Ebü Mihcen savaşın sonuna saraya döndü ve hapse girmek üzere teslim oldu. Kılıç kullanma tarzından onun Ebü Mihcen olduğundan şüphelenen, fakat kaçmış olacağına ihtimal vermeyen Sa'd b. Ebü Vakkâs'a karısı olup biteni anlatınca Sa'd onun cezasını uygulamaktan vazgeçti ve kendisini serbest bıraktı. Bunun üzerine Ebü Mihcen artık şarap içmeyeceğine ve ahlâka aykırı şiirler söylemeyeceğine dair söz verdi.

Hz. Osman'ın hilâfeti devrinde İran taraflarında yapılan bir savaş sırasında vefat eden Ebü Mihcen'in şehid edildiği veya eceliyle öldüğüne dair kesin bilgi yoktur. Kabrinin Azerbaycan veya Cürcan'da olduğu söylenmektedir.

Ebü Mihcen'in şiirleri az olmakla birlikte kendisi güçlü bir şairdir. Müslüman olmadan önce söylediği şiirlerde tema olarak aşk, şarap ve şarap âlemlerini, kahramanlık, iffet, şecaat ve cömertlik gibi meziyetleri işlemiştir. Hz. Ebü Be-

kir ve Hz. Âişe hakkında söylediği şiirlerde son derece saygılıdır. Ebü Hilâl el-Askerî tarafından derlenip şerhedilen, nahivcilerin şâhid* olarak kabul ettiği şiirlerini ihtiva eden küçük divanı ilk defa C. Landberg (Leiden 1886), daha sonra da L. Abel tarafından (Leiden 1887) yayımlanmıştır. Ebü Hilâl el-Askerî'nin şerhiyle birlikte Kahire'de de basılan (ts.) divanı ayrıca çeşitli yazmalarına dayanarak İmtiyâz Ali Arşî (bk. bibl.) ve Selâhad-din el-Müneccid de (Beyrut 1389/1970) neşretmiştir. Ebü Mihcen'in hayatı ve şiiri hakkında Mahmûd Fâhûrî tarafından *Ebü Mihcen eş-Şekaffî hayâtühû şî'ruhû* (Haleb 1982) adıyla bir çalışma yapılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Ebü Mihcen es-Sekaffî, *Divân* (nşr. Selâhad-din el-Müneccid), Beyrut 1389/1970, nâşirin mukaddimesi, s. 5-12; Vâkıdî, *el-Megâzi*, III, 926-931; Cumahî, *Fuhûlû's-şu'arâ*, I, 268-269; İbn Kuteybe, *eş-Şi'r ve's-su'arâ*, I, 387-389; Taberî, *Târîh*, Kahire 1326, IV, 123-124; Ebü'l-Ferec el-İsfahânî, *el-Eğâni*, XIX, 1-14; İbn Abdülber, *el-İstî'ab*, IV, 182-187; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe* (Bennâ), VI, 276-278; a.mlf., *el-Kâmil*, II, 475-476; İbn Seyyidünnâs, *Minehu'l-midaħ* (nşr. İffet Visâl Hamza), Dimaşk 1986, s. 288-292; İbn Kesir, *el-Bidâye*, VII, 44-45; İbn Hacer, *el-İşâbe*, IV, 173-176; Abdülkâdir el-Bağdâdî, *Hizânetü'l-edeb*, VIII, 405-413; Serkîs, *Mu'cem*, I, 344; Brockelmann, *GAL*, I, 35-36; *Suppl.*, I, 70; Sezgin, *GAS*, II, 300-302; Ömer Ferruh, *Târîhu'l-edeb*, I, 293-295; C. Zeydân, *Âdâb*, I, 125; Mahmûd Fâhûrî, *Ebü Mihcen eş-Şekaffî hayâtühû şî'ruhû*, Haleb 1982; Ziriklî, *el-A'lâm* (Fethullah), V, 76; R. Blachère, *Târîhu'l-edebî'l-Arabî*, Dimaşk 1984, s. 309; İmtiyâz Ali Arşî, "Divânü Ebî Mihcen", *Şekâfetü'l-Hind*, III/2, New Delhi 1952, s. 83-130; Rhodokanakis, "Ebü Mihcen", *IA*, IV, 38-39; a.mlf. — Ch. Pellat, "Abû Miħdjan", *EI*² (İng.), I, 140.

MEHMET TALU

EBÜ MİHNEF

(أبو مخنف)

Ebü Mihnef Lût b. Yahyâ b. Saïd b. Mihnef el-Ezdî el-Gâmidî (ö. 157/773-74)

Emevîler devri tarihçisi.

Küfe'de doğdu. Hayatı hakkında bilgi yoktur. Büyük dedesi Mihnef b. Süleym sahâbî olup Hz. Peygamber'den hadis rivayet etmiş ve Siffin'de Hz. Ali'nin saf-larında savaşmıştır.

Ebü Mihnef, Câbir el-Cu'fî, Mücâlid b. Saïd, Sak'ab b. Züheyr ve bazı meçhul râvilerden hadis almış, kendisinden de Abdurrahman b. Mağrâ ve Ali b. Muhammed el-Medâinî rivayette bulunmuşlardır. Cerh ve ta'dîl âlimleri onun hakkında